

The logo for GATE Archaeology features the word "GATE" in large, white, sans-serif capital letters. Each letter is contained within a colored square: 'G' is light green, 'A' is medium green, 'T' is dark green, and 'E' is a very dark green. Below this, the word "Archaeology" is written in a smaller, white, sans-serif font, with each letter of "Archaeology" positioned within a black rectangular bar that spans the width of the "GATE" text.

GATE

Archaeology

Verslag van Resultaten

Bureauonderzoek
2020B254

Torhout
Zuidstraat

Sander Van De Velde

Ghent Archaeological Team bv
Dorpsstraat 73
8450 Bredene

Colofon

Project:
202A525 Generaal Baron Jaquesstraat 50

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv [GATE]
Sander Van De Velde

© 2020 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bv.

Inhoudstafel

Colofon	i
Inleiding	iii
VERSLAG VAN RESULTATEN	1
1. Bureauonderzoek	1
1.1..... Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1 Administratieve gegevens	1
1.1.2.... Archeologische voorkennis	3
1.1.3.... De onderzoeksopdracht	4
1.1.4.... Werkwijze en strategie van het vooronderzoek Fase 1	7
1.2..... Assessment	7
1.2.1 Landschappelijke situatie.....	7
1.2.2.... okHistorisch-cartografische situering	12
1.2.3.... Archeologische aanvulling	25
1.2.4.... Verwachting na bureaustudie	27
Bibliografie	iv
Bijlage	v

Inleiding

Teneinde een voormalig winkelmagazijn te renoveren en herbestemmen, plant de initiatiefnemer herinrichtingswerken aan een pand langs de Zuidstraat in de stad Torhout, prov. West-Vlaanderen. De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet betreffende [historische] stadscontexten [opp. > 687,6 m²]. Het projectgebied bevindt zich in een vastgestelde, archeologische zone [historisch stadscentrum Torhout OE-id. 11925] en niet in een gebied waar geen archeologie meer te verwachten valt. Hierdoor moest een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureaustudie op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

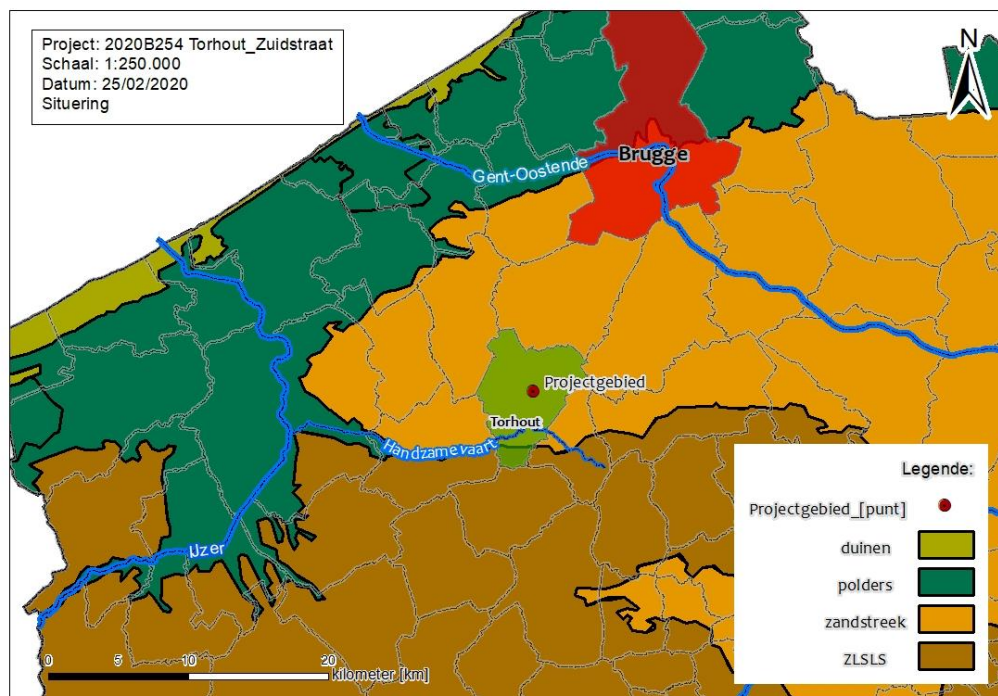
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek

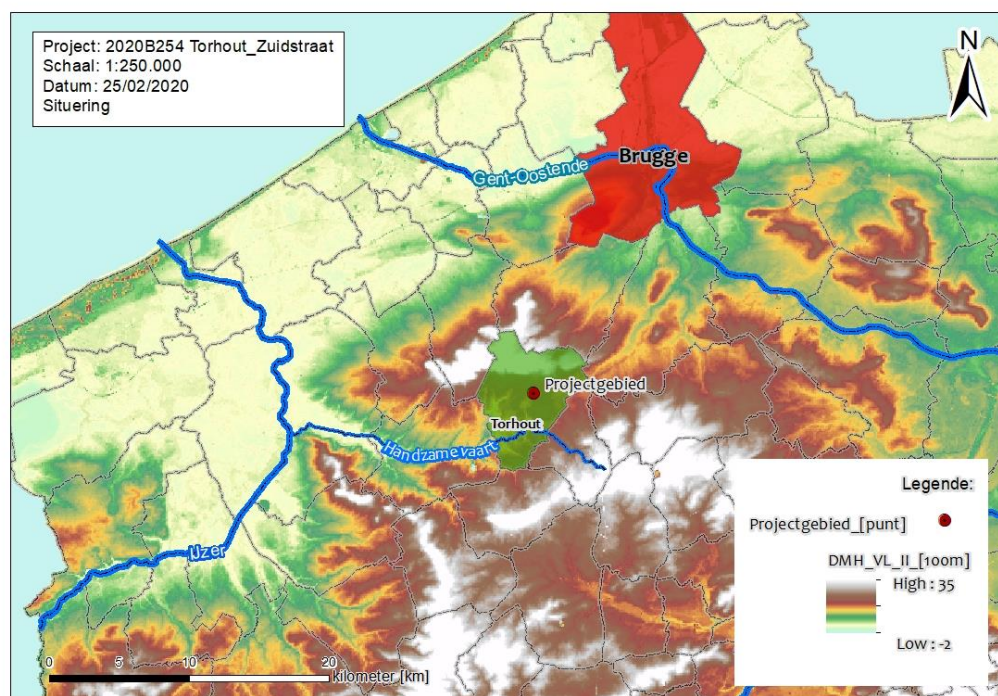
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode vooronderzoek	2020A525	
Wettelijk depot	Nvt.	
Erkend archeoloog	GATE [OE/ERK/Archeoloog/2015/00073]	
Bounding box	X	y
	61249.448	195578.533
	61294.891	195596.988
Begin- en einddatum bureauonderzoek	27 februari – 6 maart 2020	
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek	
Geografische situering [Fig. 1-2, 4]	We bevinden ons in het stadcentrum van Torhout, prov. West-Vlaanderen. Het plangebied bestaat één tweeledig kadastraal perceel gelegen aan de Zuidstraat [nr. 24], aan de zuidelijke rand van de historische stadskern. [kadaster: Torhout Afd. 1; Sectie K; 327A_[2-X]] Het stadscentrum situeert zich op de zuidflank van het plateau van Wijnendale, een landschappelijke hoogte in het westen van Zandig Vlaanderen [litho-pedologisch]. Het plateau op zijn beurt is in het noorden en westen afgeboord door kustpoldergebied. Tal van lokale beekvalleien zijn uitgeschuurd in het plateau. Zij wateren ofwel af, via de Handzamevaart, naar de IJzer [O], of naar het kanaal Gent-Oostende [N].	
Overzicht bodemingrepen [Fig. 6]	Het <u>projectgebied</u> is kadastraal 689.30 m² groot en bestaat daarmee één tweeledig perceel tot op heden bebouwd met een appartementsgebouw en een winkelmagazijn. De geplande ingrepen concentreren zich volledig op de magazijnachterbouw. Deze wordt ten dele opengebroken [patio's met zwembad 164 m²] en ten dele heringericht als orthodontiepraktijk [ca. 212 m²]. Hiertoe zijn aanpassingen noodzakelijk aan de funderingssokkel en riolering.	



Figuur 1: Situering projectgebied t.o.v. op basis van lithologie en pedologie gedefinieerde archeologische regio's

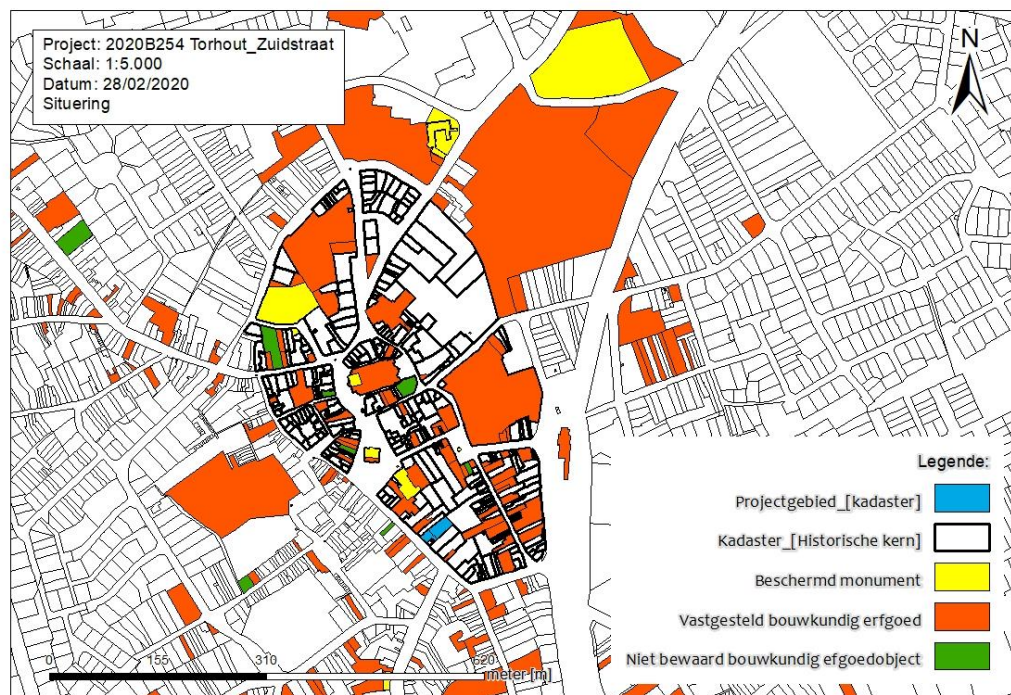


Figuur 2: Situering projectgebied t.o.v. het grootschalige [100 m] Digitale Terrein-Model van Vlaanderen [II] met aanduiding hoofdwaterlopen en administratieve grenzen



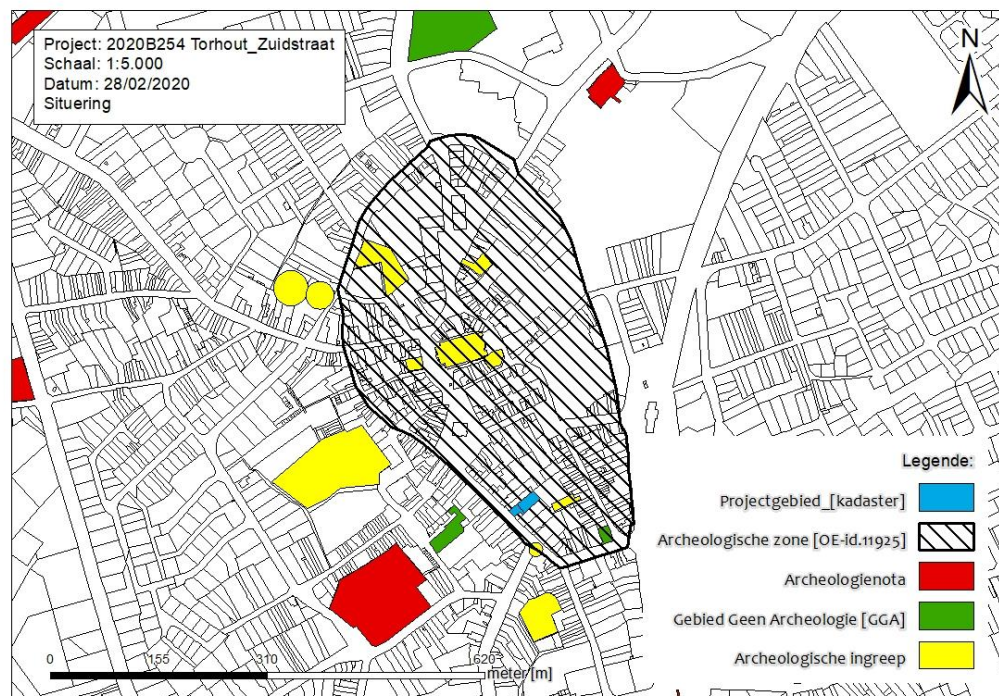
Figuur 4: Kadastrale situering projectgebied met orthografische weergave huidige bebouwingsstaat [© geopunt; GRB]

1.1.2 Archeologische voorkennis



Figuur 3: Inplanting projectkavel binnen het historisch centrum van Torhout, met aanduiding vastgesteld en/of beschermd bouwkundig erfgoed [© GRB; geopunt]

Binnen het in § 1.1.1 afgebakende plangebied vond in het verleden nog geen archeologische ingreep plaats. Wel situeren we het plangebied binnen een Vastgestelde Archeologische Zone [VAZ], i.e. Het historisch stadscentrum van Torhout [OE-id. 11.925; Fig. 3, 5].



Figuur 5: Overzicht archeologienota's en oudere archeologische ingrepen geprojecteerd op de vastgelegde archeologische zone van het historische stadscentrum [© GRB; OE]

De vastgestelde archeologische zone heeft effectief alleen betrekking op voorwaarden gesteld aan de noodzaak tot archeologisch vooronderzoek in het kader van een omgevingsaanvraag. Binnen een zone is de conditionele minimumgrens van ingreep- en perceeloppervlakte vastgelegd op respectievelijk 100 m² en 300 m².

1.1.3 De onderzoeksoopdracht

1.1.3.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

"Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek." - CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?

Is de relatieve trefkans van [pre]historische indices onmiskenbaar binnen de in §1.1.1 afgebakende projectzone?

- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

Is de detectie en registratie van een archeologische site überhaupt mogelijk gegeven de aard van reeds aanwezige en geplande verstoringen van de bodem; i.e. is de staat van het bodemarchief ongeroerd/recent onverstoord aanwezig onder de nu nog aanwezige betonverharding/fundering onder de magazijnaanbouw?

- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel [vervolg]onderzoek?

Hierbij maken we de noodzakelijke kanttekening dat aangedragen archeologische en tot op zekere hoogte historische contexten *strictu sensu* context scheppend zijn. Nooit kan uitgegaan worden van een directe causale relatie tussen naburige archeologische vindplaatsen en de kans op het treffen van archeologica binnen het projectgebied. De nadruk van advies ligt telkens op de assessment van de bewaringstoestand van mogelijke archeologische indices.

1.1.3.2 Randvoorwaarden

Aangezien het terrein momenteel bebouwd is, kan op dit moment nog geen veldonderzoek plaats vinden.

1.1.3.3 Beschrijving van de archeologisch relevante, door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen

Het projectgebied is kadastraal **689.30 m²** groot en bestaat daarmee één tweeledig perceel tot op heden bebouwd met appartementsgebouw en winkelmagazijn [Fig. 6]. De geplande ingrepen concentreren zich volledig op de magazijnachterbouw [**623 m²**].

De percelen omvatten een publiek toegankelijke doorgang [erfdienstbaarheid] tussen de Zuidstraat en het parkeerterrein van een supermarkt [*Site Pollet*]. De passage blijft ongewijzigd behouden.

Het voormalige magazijn zal aansluiting vinden bij een aangrenzend perceel langs de Zuidstraat [nr. 28]. De daar aanwezige orthodontiepraktijk wordt middels de hier aan studie onderworpen magazijnoppervlakte uitgebreid met een nieuwe keuken, praktijk- en archiefruimte geflankeerd door twee patio's [**164 m²**]. Om de twee patio's groen en met natuurlijk licht in te richten, wordt op aangeduide plaatsen het dak weggehaald. Om percolatie van [regen]water toe te laten, verwijderen de geplande werken hier tevens de aanwezige betonplaatfundering.

In de noordelijke van de twee patio's voorziet het ontwerpplan een zwembad [**36.75 m²**] met bijhorende technische en sanitaire ruimte. Het zwembad grijpt 2 m diep in tegenover het straatniveau.

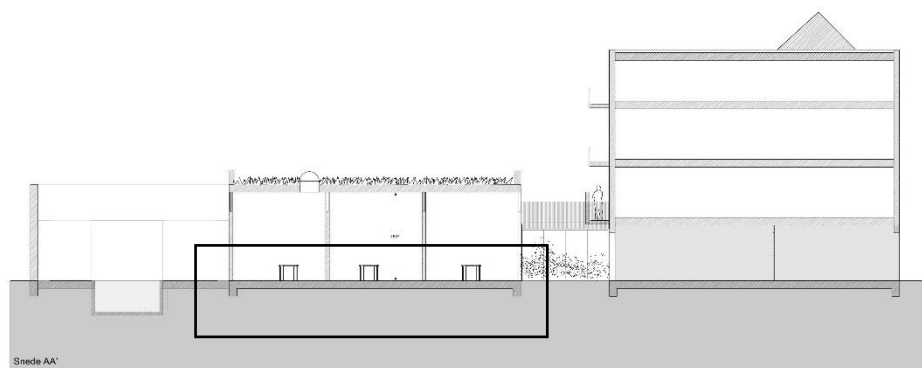
Voorafgaand aan de inrichting van de andere opgesomde ruimten zijn aanpassingen vereist aan de fundering [Fig. 6]. De nieuwe sokkel markeert de

contouren van een betonplaat [**122 m²**] [Fig. 7]. De sokkel grijpt 1 m diep in, gemeten vanaf het straatniveau [m TAW]. In het geval van de vlakdekkende betonplaat is de ingreepdiepte 0.5 m.



Figuur 6: Aanduiding ingreepzone op basis gegeorefereerd, aangeleverd ontwerpplan (**boven**); Projectie reeds aanwezige én nieuw in te graven funderingssokkel met inbegrip van grijs- en zwartwaterafvoer (**onder**) [©geopunt; initiatiefnemer]





Figuur 7: oost-west doorsnede plangebied, met aanduiding van nieuw zwembad, funderingssokkel en -plaat [© initiatiefnemer]

Overige ingrepen hebben geen impact op de staat van het nog aanwezige bodemarchief. Detailplannen van de geplande ingrepen en hun respectievelijke dimensies zijn terug te vinden in de bijlage achteraan deze tekst.

1.1.4 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek Fase 1

GATE werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van GATE. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd digitaal opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een [arc]GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

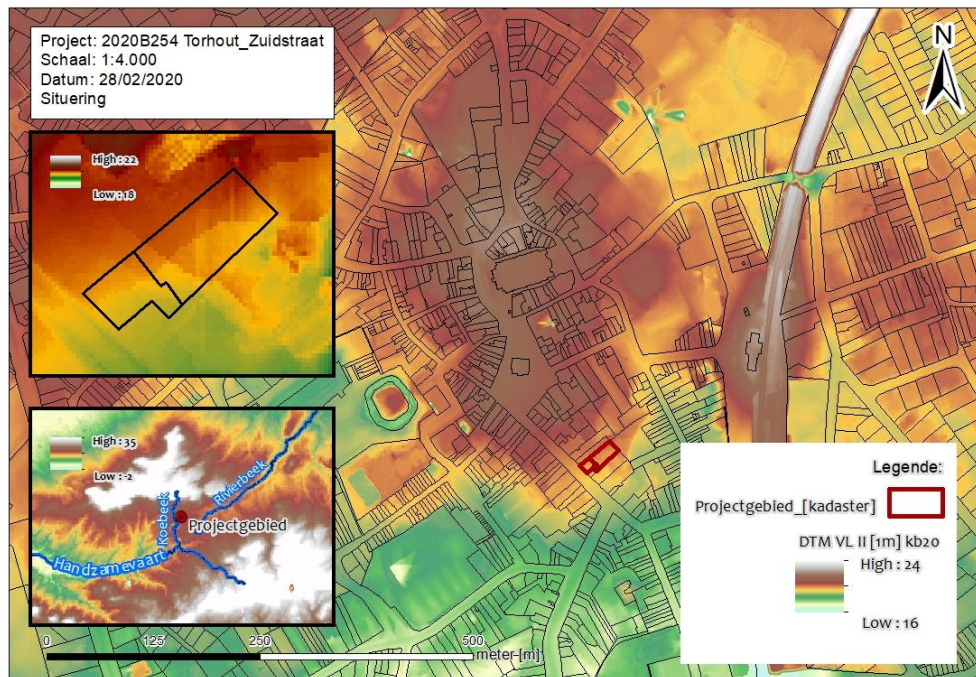
1.2 Assessment

1.2.1 Landschappelijke situatie

Het stadscentrum van Torhout situeert zich op de zuidflank van het plateau van Wijnendale, een landschappelijke hoogte in het westen van Zandig Vlaanderen [litho-pedologisch, Fig. 1]. Het plateau op zijn beurt is in het noorden en westen afgeboord door kustpoldergebied en in het zuiden en

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

oosten door rivier- en beekvallei van de Rivierbeek en de Handzamevaart [Fig. 2, 8].



Figuur 8: Digitaal Terrein Model [DTM] op basis van het Digitaal Hoogte Model [DHM] Vlaanderen II op drie schalen [© AGIV]

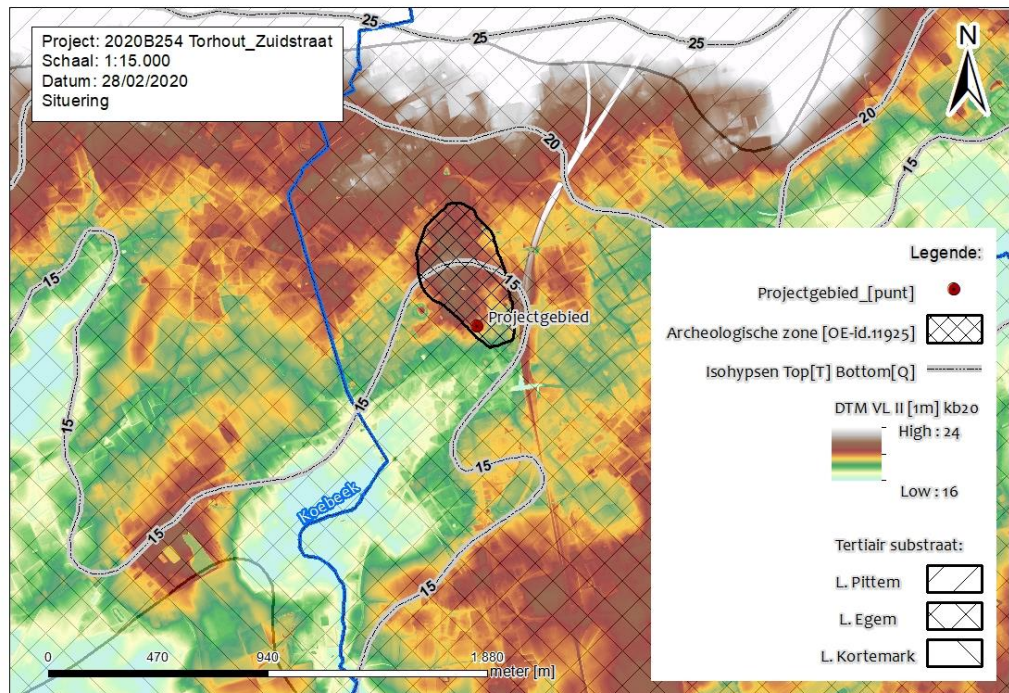
De hoogte [tot 50 m TAW] contrasteert scherp met de aangrenzende beekvalleibodem [gem. 15-16 m TAW]. Het plateau van Wijnendale is gevormd als Tertiaire cuesta. Haar geomorfologische positie, of landschappelijk voorkomen, wijten we aan differentiële erosiecoëfficiënten van kleiige en zandige facies waaruit de Tertiaire ondergrond is opgebouwd. Gegeven ondergrond is naar het noordnoordwesten afhellend, i.e. subhorizontaal, afgezet in mariene omstandigheden tijdens het Onder- en Midden Eoceen. In daaropvolgende droge fasen erodeerden minder harde lagen [zand] sterker dan harde [klei], met heuvelgenese tot gevolg. De vorm van het resulterende heuvellichaam typeert een cuesta: een, in dit geval, naar het zuiden glooiend afhellende flank en een steile noordelijke flank [cuestafront].

De Tertiaire Formaties van Tielt en Gentbrugge constitueren de cuesta van Wijnendale. Meer bepaald vinden we in superpositie de Leden van Egem, Pittem en Vlierzele terug. Hun sedimenten zijn allen samengesteld uit fijne zand en kleilagen; en zijn in meer of mindere mate mica en glauconiethoudend [Fig. 9].

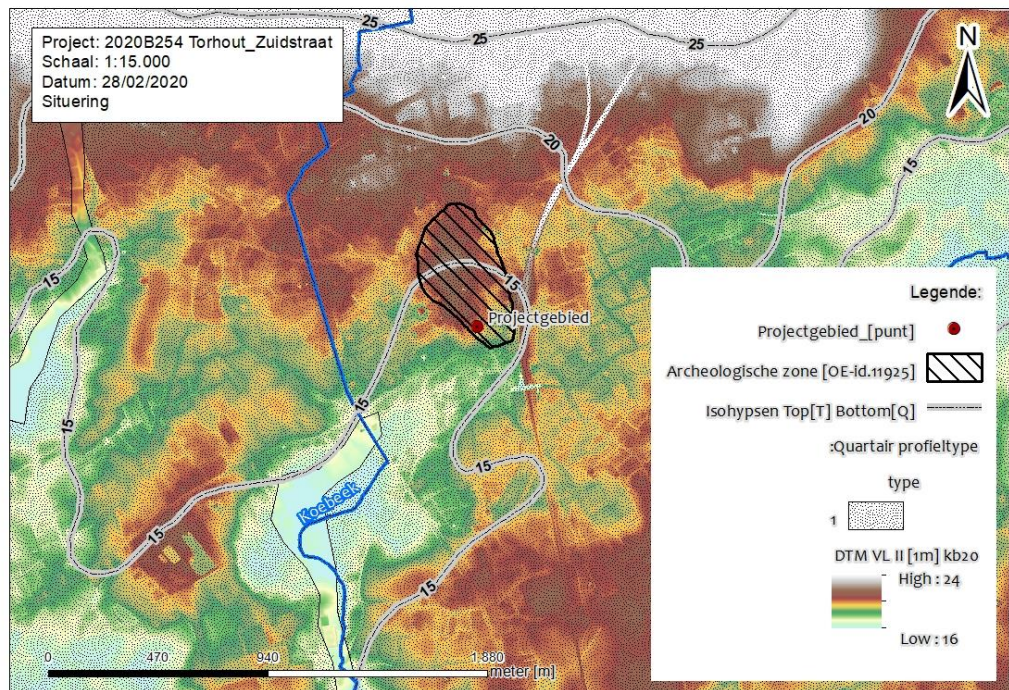
De Quartaire deklaag aanwezig op het Tertiaire substraat is relatief dun en rondom het onderzoeksgebied samengesteld uit fijn zand, lemig zand, of lichte zandleem [Fig. 9]. Het Quartair sediment is afkomstig uit de laatste fase[n] van het Weichsel [laatste pleistocene ijstijd]; waar colluviale, en lokaal fluviatiele, afzettingen worden toegedekt door eolisch alternerende zand- en siltlagen. Ter hoogte van de Zuidstraat bedraagt de dikte van Quartair-sediment ca. 4 m.

Het onderzoeksgebied situeren we op de voormalig glooiende cuestarug. Door erosie allerhande heeft de rug aan steilte gewonnen. Dit maakt dat het landschap 500 m ten noordwesten van het plangebied [St.-Pieterskerk

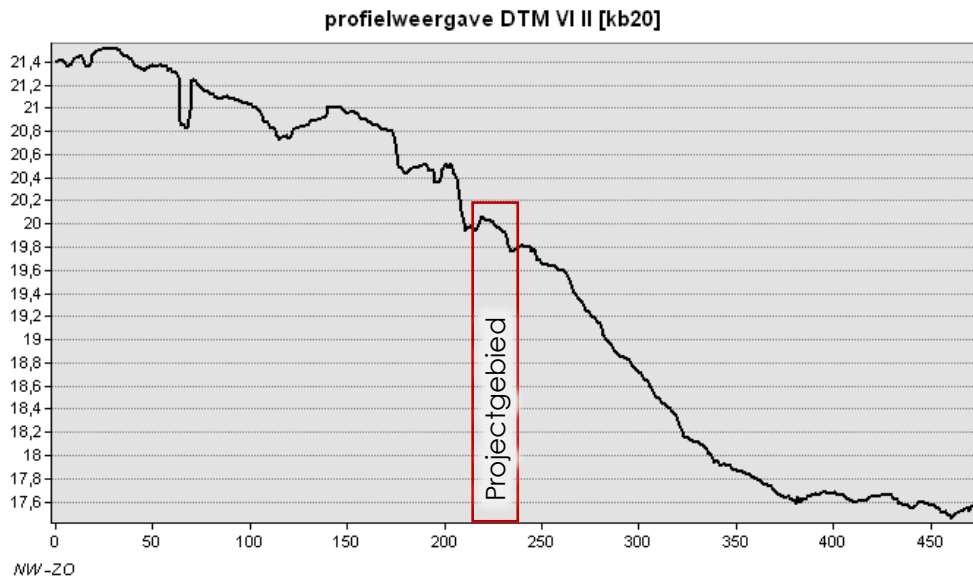
Torhout] al ca. 22.5 m TAW hoog oprijst en de hoogteligging pal ten zuidoosten van het terrein nog slechts 17.5 m TAW bedraagt [Fig. 8, 10]. Het



Figuur 9: Projectie Tertiair-lithologie op actuele [2014] Digitale Terrein Model [DTM] met aanduiding van de Isohypsens die de top van Tertiaire sedimenten, of de basis van Quartaire sedimenten aangeeft in m TAW (**boven**); Projectie Quartaire profieltypen op het actuele [2014] Digitale Terrein Model [DTM] met aanduiding van de Isohypsens die de top van Tertiaire sedimenten, of de basis van Quartaire sedimenten aangeeft in m TAW (**onder**) [© geopunt]



plangebied zelf ligt met de lange zijde haaks op de heuvelflank en bezit intern weinig natuurlijke hoogteverschil; verder ongedaan gemaakt door de stedelijke bebouwing [ca. 19 m TAW].



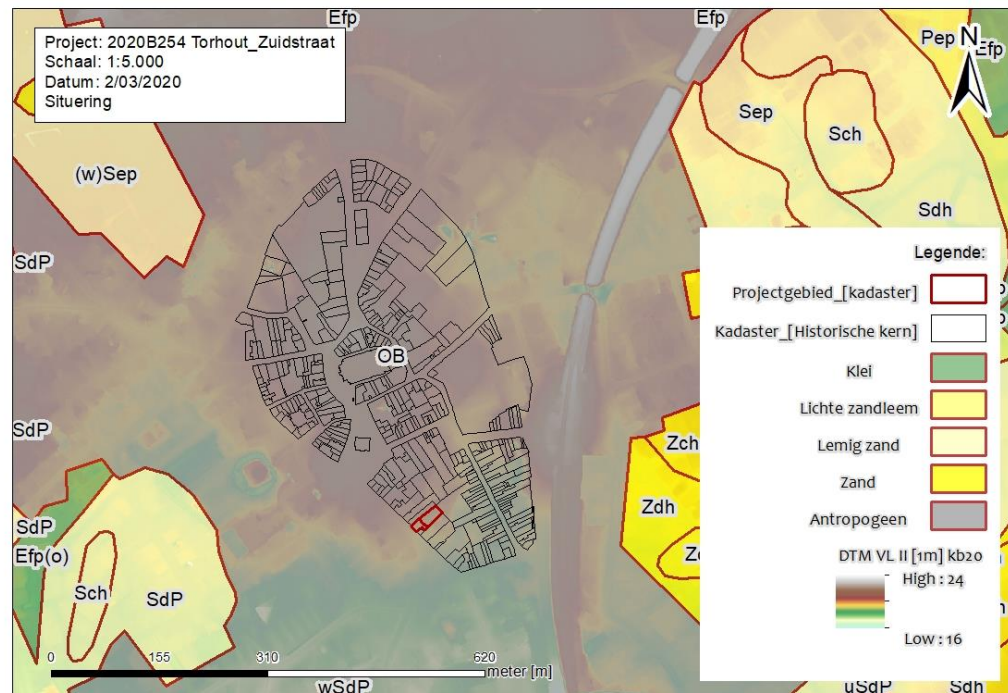
Figuur 10: NW-ZO profielweergave DTM VI II [kb20] met aanduiding plangebied

De zuidelijke voet van het plateau van Wijnendale gaat over in een brede beekvallei gevormd door de beeklopen van de Handzamevaart en de Waardamme[/Rivierbeek] [Fig. 8, 10]. De Vaart stroomt naar het zuiden en westen, de Rivierbeek naar het noordoosten. Enkele beken ontspringen nabij de kam van de cuesta en zijn diep ingesneden in het cuestarug alvorens in het zuiden in één van beide stromen uit te monden. De Koebeek is een voorbeeld bij uitstek [Fig. 9]. Zij stroomt, zij het vandaag in een voornamelijk artificiële bedding, op een steenworp ten westen van het onderzoeksgebied. De beek is ook terug te vinden op historische kaartmateriaal [supra].

De inplanting van het plangebied langsheen de Koebeek en nabij de voet van een landschappelijke hoogte, maakt haar omgeving een natuurlijke vergaarpplaats voor afvloeiend oppervlakte en grondwater. De bodemdrainagekaart toont bijgevolg een hoge mate van waterverzadiging rond de voet van de voetheuvel waarop de historische stadskern is ingepland projectgebied [Fig. 11]. Op het plateau zelf is daarenboven door de ondiepe aanwezigheid van ondoordringbare kleilagen een permanente grondwatertafel afwezig. In plaats daarvan is sprake van een tijdelijke tafel die volledig verdwijnt in de zomer, *i.e.* een stuwwatertafel. De historisch cartografische weerslag van dit fenomeen is de formatie van tal van kleine vennen in microdepressies [supra; Fig. 13-14].

De huidige bodem vormde zich in de Quartaire ondergrond. In stedelijk gebied zien we op synthese kaarten vaker wel dan niet classificaties beginnend met 'O'; *i.e.* in hoge mate recent-antropogene bodems [zij het door bebouwing 'OB', ophoging 'ON', opgebrikt 'OG', afgegraven 'OA', sterk vergraven 'OT', verdwenen 'OC' of uitgezand 'OZ'; Fig. 11]. We zijn bijgevolg aangewezen op aangrenzende percelen om de vermoede aard van de bodemopbouw te schetsen; Voor zover dit mogelijk is gezien de duidelijk verschillende landschappelijke context tussen de heuvel[flank] en de aangrenzende, lager gelegen beekvalleibodem. We noteren, mits variaties, twee bodemtypes: **Sep** en **Zch**. Eerstgenoemde betreft natte [**e**], lemige zandbodem [**S**] met ppofielontwikkeling [**p**], waarin zich duidelijke gley- én reductiehorizonten aftekenen [**e**]. Laatstgenoemde codering staat voor een matig droge [**c**] zandbodem [**Z**] waarin zwakke gley-verschijnselen optreden

[c], alsook waarin zich een verbrokkelde ijzer- of textuur B-horizont is ontwikkeld [h][Fig. 11].



Figuur 11: Vereenvoudigde weergave Algemene Bodemkaart van Vlaanderen met projectie van het GRB [©geopunt](**boven**); Algemene Bodemdrainagekaart van Vlaanderen met projectie van het GRB (**onder**) [©geopnt]



1.2.2 Historisch-cartografische situering

1.2.2.1 Inleiding

De archeologische toepassing van historisch kaartmateriaal uit de 17^{de}, 18^{de} en 19^{de} eeuw bestaat onder meer uit de [directe] interpolatie van het afgebeelde landschap naar de situatie uit de volle en late middeleeuwen [11^{de} tot 14^{de} eeuw]. Die interpolatie is niet *gratis*. Tijdsgebonden technisch vernuft stelt grenzen aan nauwkeurigheid. De tijdsgeest, en politieke of persoonlijke agenda's, hebben allen een hand in het actief vertekenen van landschappen. Dit is geen revelatie en maakt de verdienste van de interpolatie niet ongedaan. Niet zolang we rekening houden met de beperkingen van het bronmateriaal.

Het idee dan, dat een ietwat getrouwe parallel tussen kaart en werkelijkheid mogelijk is, traceren we naar [landschappelijke] synthesesstudies uit de 1^{ste} helft van de jaren '90. Werken als 'Bossen van Vlaanderen' [Tack 1993] en 'Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen' [Verhulst 1995] in het bijzonder verworven door hun breed opzet door de jaren heen status als onontkoombaar referentiewerk. De interpolatie kreeg hierin concrete formulering als een 'bevroren landschap' en werd gekaderd in een systeem van periodieke landschapsontginning en stabiele, zelfs regenererende, fasen vanaf de Romeinse tijd.

De recentere ontwikkeling en daaropvolgende versplintering van archeologie als commerciële wetenschap sust bronkritiek bij de grootste producenten van nieuwe archeologische data, *i.e.* privébedrijven, in slaap. Impliciete aannames of conventies worden in dergelijk milieu zonder meer ongeschreven wet. Met betrekking tot historische cartografie en het idee van een bevroren landschap tussen de 13^{de} en 17^{de} eeuw wordt deze ontwikkeling in de hand gewerkt door de afwezigheid van voldoende accuraat kaartmateriaal uit tussenliggende perioden. In het geval van [vroeg] stedelijke contexten gelden enkele notabele uitzonderingen op de regel; met name kaarten van de hand van Jacob van Deventer [1545-1575] en kaarten uit de *Flandria Illustrata* [1664-1666]. In laatstgenoemde vinden we een stadszicht terug van toenmalig Torhout [Fig. 12].



Figuur 12: Stadszicht op Thoraltum – Torhout d.d. 1664, in *Flandria Illustrata* [© Ugent]



Figuur 13: Kaart van de hand van Nicosius Fabius, uitgenomen uit Flandria Illustrata; kaart d.d. 1661 met toenmalig beeld op de vroege middeleeuwen [840-879] (**boven**); kaart Graafschap Vlaanderen d.d. 1701 [anoniem] (**onder**) [© cartesius]



We vullen kaartmateriaal vóór 1700 hier nog aan met een anonieme kaart van het Graafschap; evenals met de illustratieve kaart van Nicosius Fabius uit de 17^{de} eeuw, welke pretendeert een beeld te schetsen uit de 9^{de} eeuw, of zoals hij het in zijn colofon noemt: '*Nova Antiquae Flandriae Geographica Tabula, Qualis sub Baldwino Feraeo...*' een nieuw beeld op het oude Vlaanderen uit de tijd van de IJzeren Boudewijn. Hierop is Torhout reeds afgebeeld [Fig. 13].

Historische cartografie is ons met vooraf gemaakte aandachtspunten niet minder van dienst. We dienen alleen enige scepsis aan de dag te leggen voor rechte lijnen getrokken tussen observatie en besluit.

Menselijk ageren in de volle middeleeuwen veranderde het Vlaamse, rurale landschap ingrijpend. Met betrekking tot oudere perioden blijven we in de eerste plaats aangewezen op archeologische indices, aangevuld met landschappelijke studies, eerder dan historische cartografie [§ 1.2.3].

1.2.2.2 Historisch cartografische inferentie

Landschapsgeschiedenis

De nabijheid van toponiemen als *Wynendale Veld*, *Torhout Velde*, *Moerveld*, evenals het [re]stant van] het *Wijnendale Bos*, zijn indicatief voor de temporele allocatie van het afgebeelde landschap rondom Torhout [Fig. 13-14].

De origine van het **Torhoutveld** en **Wijnendale Bos** kaderen we in het ontstaan van het Graafschap Vlaanderen; Waar de eerste Graven zich verschillende regio's binnen de Karolingische domeinstruur als persoonlijk bezit toe-eigenden en dit in beperkte mate openstelden als gemeengoed. Onder hen bevond zich tal van wastine- en bosgebied op het landschappelijk plateau van Wijnendale; bestierd vanaf de 11^{de} eeuw vanuit het kasteel van Wijnendale.^{2,3}

Naast de systematische ontsluiting van nieuw akkerland vanuit specifiek daartoe gestichte ontginningsdorpen, was het vooral de bewerking van het buiten de akkers gelegen, armere gemeengoed dat lokaal het Grafelijk zeggenschap legitimeerde. Daarenboven kwam de ontginningsbeweging tegemoet aan de noden van ongekeerde groei en ontwikkeling in stedelijke gebieden. Administratieve en parochiale [re]organisatie van het land volgde navenant.

De graduele degradatie van een open boslandschap, in dit geval het zogeheten *Verloren Cost bos*, tot agrarisch haast onbruikbaar land vangt aan met de extensieve boskap en begrazing op het marginale gemeengoed grenzend aan akkergebied. Begrazing, vnl. door schapen, houdt natuurlijke regeneratie van de bodem tegen. Hierdoor ontstaat het zuur, mineraal arm heideland ons bekend onder de noemer '*Veld*'.

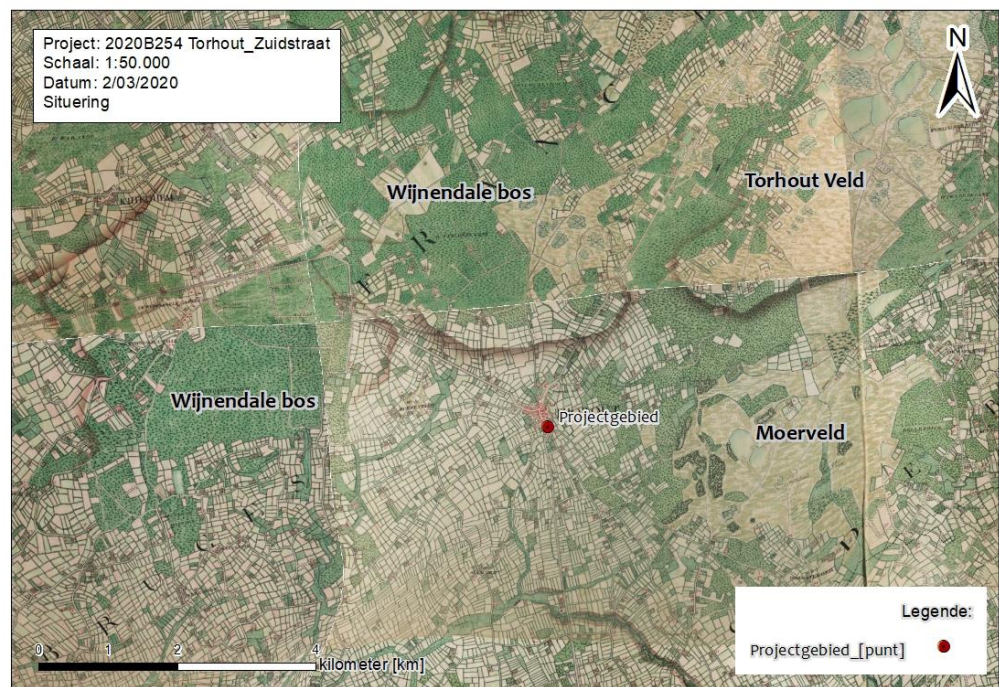
In de eerste helft van de 13^{de} eeuw viel de ontsluiting van nieuwe, door verkoop of intrige verkregen, gronden in toenemende mate toe aan verschillende abdijen en kleinere lekenheren. Het voormalig

² Niet-gesubstantieerd vermoeden is de aanwezigheid van vroegmiddeleeuwse *foncier* vóór de oprichting van het mottekasteel; Een *foncier* is het deel van een heerlijkheid in directe eigendom en ontginning van en door de Graaf. De vondst van een Merovingische grafveld pal naast de motte, verleent de locatie ontegensprekelijk belang binnen de Frankische administratie.

³ De omgeving van het plangebied kende gedurende het klimatologische natte interval van de 4^{de} tot 7^{de} eeuw een wildgroei van licht loofbos. Hierin voerde beuk de boventoon, gevolgd door els, berk en eikenbomen.

gemeenschappelijke gebruiksrecht van omliggende gehuchten om de velden te begrazen, er turf te steken, of houtskool te branden, werd opgeheven wanneer de Graaf de velden vrijgaf aan deze nieuwe, kapitaalcrachtige spelers. Rond het Torhout Veld was dit in de eerste plaats de Abdi van Hemelsdale uit Diksmuide en later Brugge.

Het groeiende prestigegehalte van de ontwikkelingsprojecten op evenredig toenemende marginale gronden, zorgde omstreeks 1250 voor een opstapeling van investeringsschulden door gebrekkige rendabiliteit van de



Figuur 14: Projectie plangebied op de kabinetskaart van Ferraris d.d. 1778 in verschillende resoluties [© geopunt]



bodem. Hierop werd grootschalige ingebruikname van land als akker een vermeende halt toegeroepen.

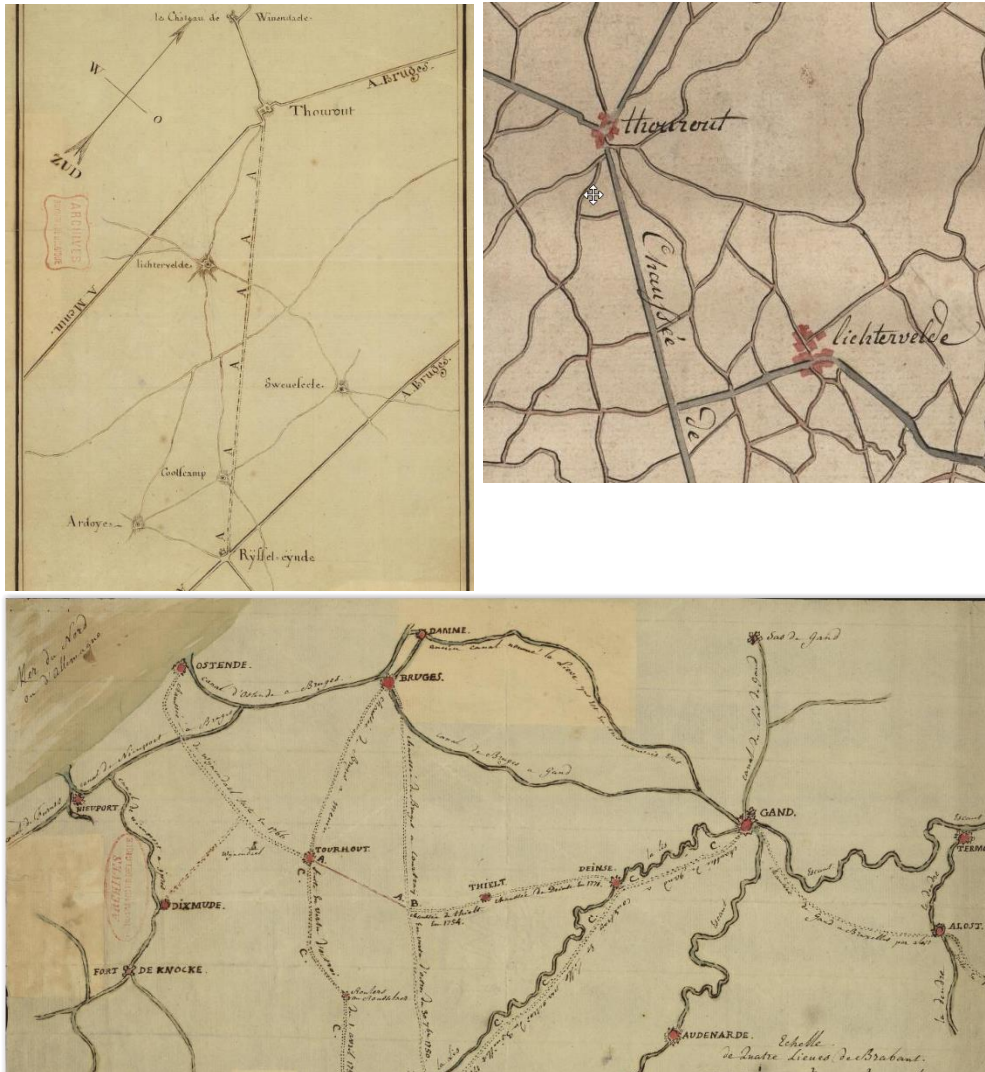


Figuur 15: Uitsnede kaart van het Brugse Vrije uit *Flandria Illustrata* d.d. 1664 [© Ugent, Falndrica]

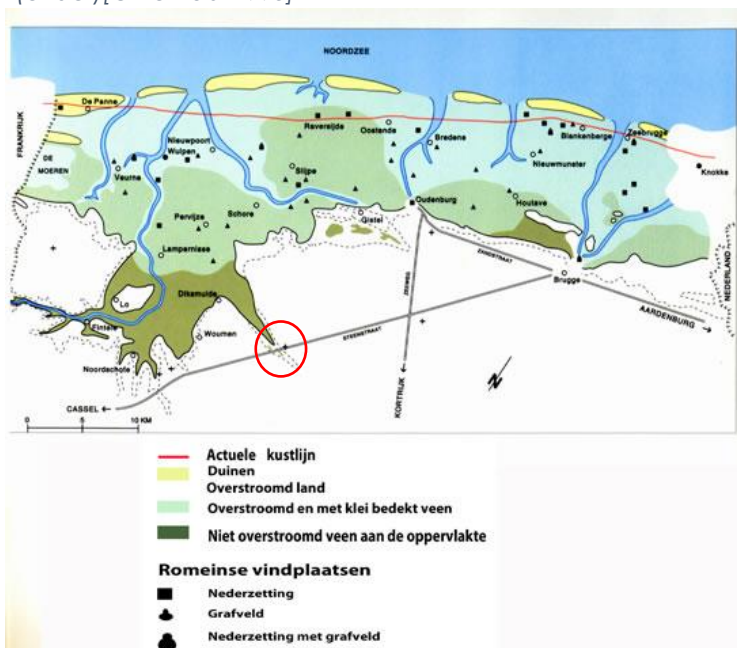
De afgebeelde landschappelijke weerslag van de middeleeuwse ontginning op het plateau van Wijnendale is evident op kaart waar te nemen. Akkerpercelen strekken zich concentrisch uit rond ontginningsnucleus Torhout [Fig. 14]. Hoewel het geen grote afstand vergt om in strueel, weide- en heideveld terecht te komen. Het stadszicht op Torhout van Sanderus is hier indicatief voor [Fig. 12]. We wijzen verder op de concentratie plassen op het veldgebied ten noorden en ten oosten van Torhout als gevolg van de stuwwatertafel op het plateau [Fig. 15; *infra*].

Als slinkend persoonlijk jachtdomein van de Graven van Vlaanderen getuigt het Wijnendale bos van het doorheen de middeleeuwen sterk gereduceerde Verloren Cost bos. Het bos is nog prominent aanwezig op de kaart van Fabius, waar het zich uitstrekt tussen Roxem [N] en de noordoever van de Handzamevaart van Torhout tot Diksmuide [Z,O] [Fig. 13]. Op de prent uit *Flandria Illustrata* beslaat het bos slechts een klein areaal rond Wijnendale in een verder zeer open weidelandschap [Fig. 12]. De afbeelding van het bos op de kabinetskaart van Ferraris onderschrijft dit beeld verder [Fig. 14]. In laatstgenoemde zijn de typerende 18^{de} eeuwse boslanen te zien die het bos opdelen in geometrische percelen. Dit is een teken van het kortstondig Habsburgs-Oostenrijks bewind in Vlaanderen [1713-1794], wanneer zowel de infrastructuur van bosexploitatie, als de organisatie van het optreden tegen illegale ontginning pre-industriële proporties aanneemt.

Naast het reliëf, gaven hierboven opgesomde wouden en hun onderlinge ligging mogelijk mee vorm aan het (pre)historisch wegennet waarin de omgeving van Torhout een natuurlijk kruispunt vormde van wegen van en naar Brugge. De middeleeuwse weg van Diksmuide naar Torhout, alsook die van Ieper naar Brugge zijn historisch en archeologisch geattesteerde routes. Ook de Romeinse verkeersader vanuit Kassel en Poperinge liep naar alle waarschijnlijkheid doorheen Torhout [Fig. 16]. Haar positie als kruispunt kunnen we verder onderschrijven met het één van de vijf grote jaarmarkten van Vlaanderen die in de 11^{de} eeuw al plaatshad in Torhout.



Figuur 16: Uitsneden verscheidene kaarten van het Vlaamse wegennet d.d. 1701, 1750 en 1779 (**boven**); Overzicht voorname midden en late Romeinse vindplaatsen in de Vlaamse kustvlakte met aanduiding Torhout op de weg tussen Brugge en Kassel (**onder**) [© Verhulst 1995]

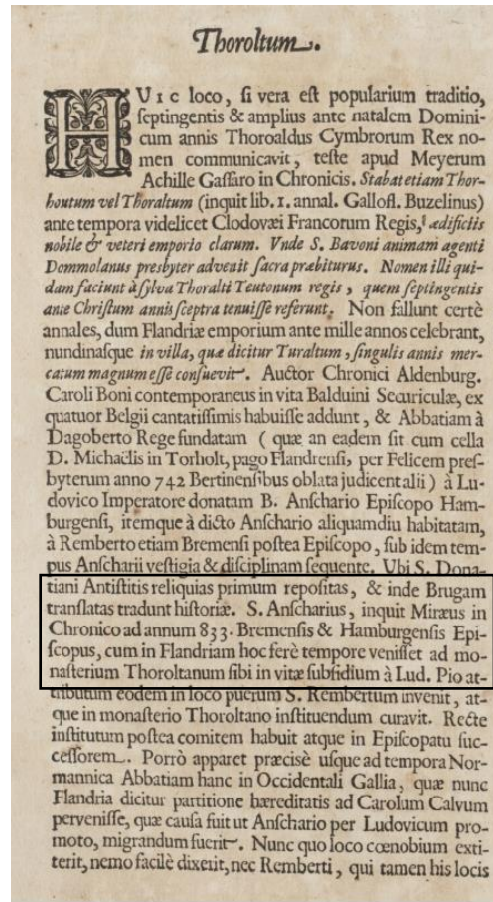


De middeleeuwse stadsontwikkeling:

Het *Turholt*, of dennenbos, traceren we in geschreven bronnen terug tot de 8^{ste} eeuw. In de annalen van de Gentse Sint-Baafsabdij [*Vita Bavonis*] wordt zelfs terugverwezen naar een vermeende abdij uit de 7^{de} eeuw.

Het bestaan van *Thoroaltum*, zoals *Fabius* op zijn kaart Torhout benoemt, is vermoedelijk gebaseerd op een referentie uit 860 in de abdijarchieven van Sint-Omaars [Fig. 13]. Hierin staat de schenking te boek van het oude klooster en omliggend land door de Karolingische vorst aan Boudewijn; vóórafgaand aan diens benoeming tot Graaf van Vlaanderen.

Flandria Illustrata vertelt ons eveneens over het bestaan van een abdij gedurende de tumultueuze jaren van Noormaninvallen. Het moment waarop relikwieën van Sint-Omaars naar Brugge worden overgebracht, mits een tussenstop in *Thoroltanum* [Fig. 17].



Figuur 17: Tekstfragment *Flandria Illustrata* met de beschrijving van een doorreis met tussenstop in de abdij van Torhout [© Ugent]

Na de oudste aanknopingspunten springt voorhanden bronmateriaal naar de 11^{de} eeuw; het begin van de eerder beschreven ontginningsbeweging in het Graafschap Vlaanderen. Het Sint-Pieterskapittel gelieerd aan de Sint-Pietersbandenkerk in Torhout duikt op in documenten van het Brugse bisdom. Evenzo stond Torhout aan het einde van de 11^{de} bekend als één van de vijf plaatsen in Vlaanderen waar de prestigieuze en economisch belangrijke jaarmarkten doorging. Het oprichten van een mottekasteel door Robrecht de Fries [1032-1093] te Wijnendale is onder meer gekoppeld aan de nabijheid van de jaarmarkt.

In de loop van de 12^{de} en 13^{de} eeuw vergleed het belang van landmarkten als belangrijke proponenten van de [inter]nationale economie naar gildehandel en stadsmarkten. Vanaf ca. 1275 belandde Torhout in de marge van economisch en socio-politiek belang. Dat de stad relatief vroeg in de middeleeuwen aanzien verloor is duidelijk te zien aan de onderontwikkelde stadsverdediging, welke uitsluitend uit een walgracht bestond ten tijde van de graduele verstening van stadswallen in contemporaine steden [Fig. 12].

De twee eeuwen waarin de stad vnl. dankzij de markten floreerde gingen gepaard met accomoderende infrastructuur. De aanleg van een 'stedehuys' of stadshuis volgde het verkrijgen van stadsrechten omstreeks 1170 snel op. De locatie van het stadhuis is tot op vandaag ongewijzigd. Relevant voor het

onderzoeksgebied is de aanleg van een marktplein, i.e. de Grote Markt [Mestdagh 2000]. We zijn tekstueel op de hoogte van de markts locatie binnen de stadswal, ten zuidoosten van het stadhuis. De rechthoek afgebakend door de huidige Hofstraat, Boeiaardstraat, Bassinstraat en Zuidstraat beantwoordt aan deze beschrijving [Fig. 18]. Voorts weten we dat in de 16^{de} eeuw de markt ten dele bebouwd was met een belfort,



Figuur 18: Projectie van het huidige kadaster van de stadskern op de kabinetskaart van Ferraris

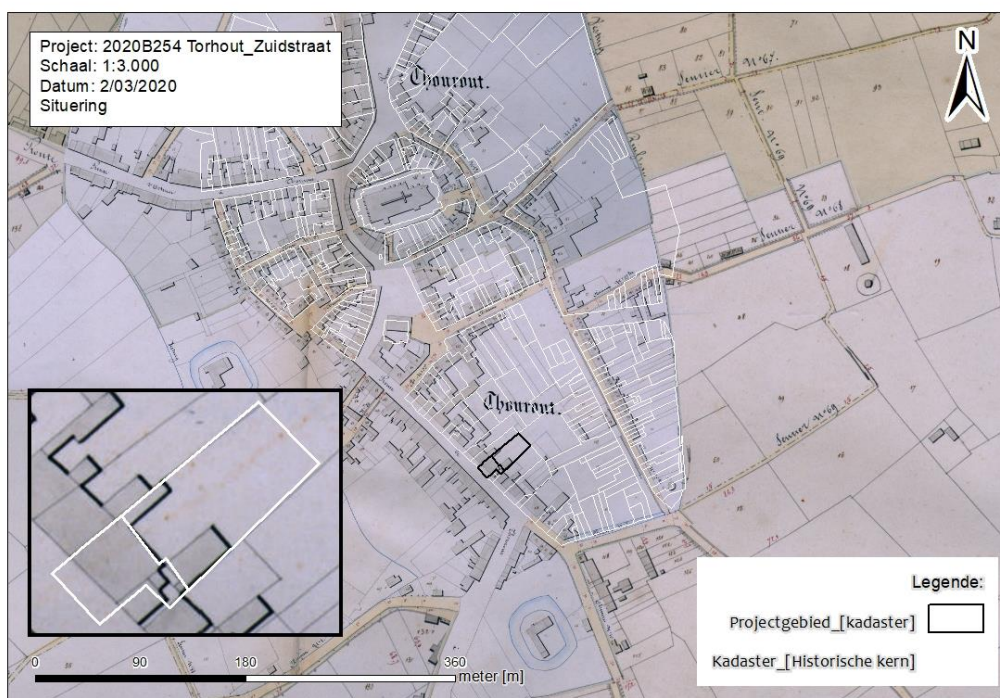
weegplaats, munterij en lakenhalle.

Postmiddeleeuwse groei:

Na afloop van de 16^{de} eeuw raakte de markt ten dele verkaveld, met het westelijke deel langs de zuidelijke uitvalsweg voorop [Zuidstraat]. Ook raakte de beperkte openruimte tussen de markt en het stadhuis volgebouwd [Fig. 18]. Hier zijn in de loop de van de 17^{de} en 18^{de} eeuw kortstondig het pottenbakkersambacht en een brouwerij gevestigd. De industrialisatie van de late 18^{de} en 19^{de} eeuw slaat Torhout over, waar we in deze tijd tal van kleine ambachten zien floreren afgaand op straatnamen als de huivetter-, of hoedemakerstraat. Pas in de 20^{ste} eeuw, na afloop van de 1^{ste} Wereldoorlog, wordt de ruimte rond het stadhuis weer vrijgemaakt.

De graduele verkaveling is enigszins te reconstrueren op kaarten uit de 19^{de} eeuw [Fig. 19-20]. De Zuidstraat is al geheel van lintbebouwing voorzien in de 18^{de} eeuw [Ferrariskaart, Fig. 18]. Een woonhuis en achterliggende tuin overlappen er met het plangebied. Overgaand naar het begin en midden van de 19^{de} eeuw zien we een opdeling in kleinere kavels van de drie robuuste akker- en weidepercelen die het oostelijke deel van de oude Grote Markt uitmaakten [Fig. 19-20]. Bebouwing binnen het plangebied bestaat uit een woning aan de straatkant en een longitudinale achterbouw in het verlangde van het perceel. Dezelfde gebouwcontouren zijn te zien op de Popp-kaart uit het derde kwart van de eeuw. Hierop zien we de verdere,

graduele verdichting van de bewoning op de voormalige Grote Markt. Alleen de noordoostelijke en zuidoostelijke hoeken blijven vrij van bebouwing.



Figuur 19: Projectie huidige kadaster stadskern op het primitief kadaster van de Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (boven); Projectie huidige kadaster stadskern op de kaart Vandermaelen d.d. 1846-1854 (onder) [© geopunt]





Figuur 20: Projectie huidig kadastrer stadskern op het primitief kadastrer van de Poppkaart d.d. 1879 (**boven**); Vroege kadastrerkaart met aanduiding van Zuidstraat nr. 24-28 d.d. 1801 (**onder**) [© geopunt]

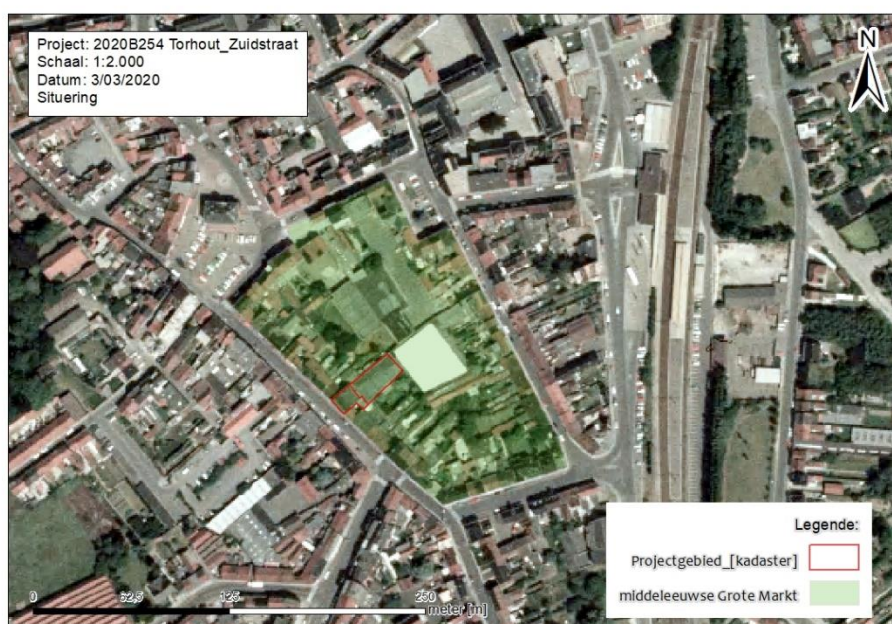


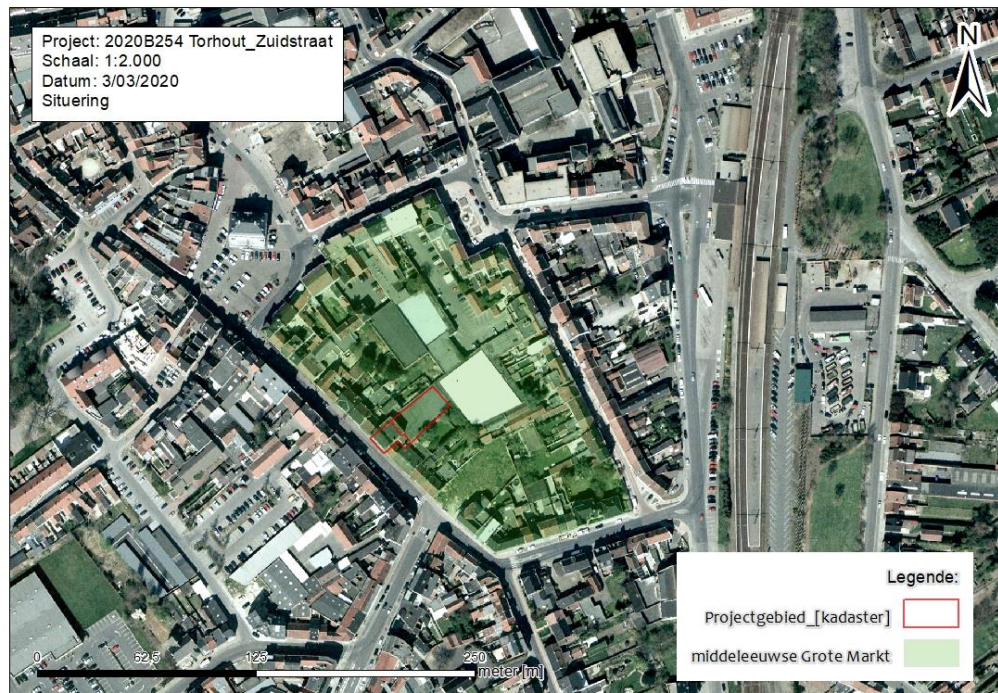


Figuur 22; Uitsneden zuidelijke stadskern Torhout uit topografische stafkaarten (links-rechts) d.d. 1899, 1942 en 1979 [© cartesius]

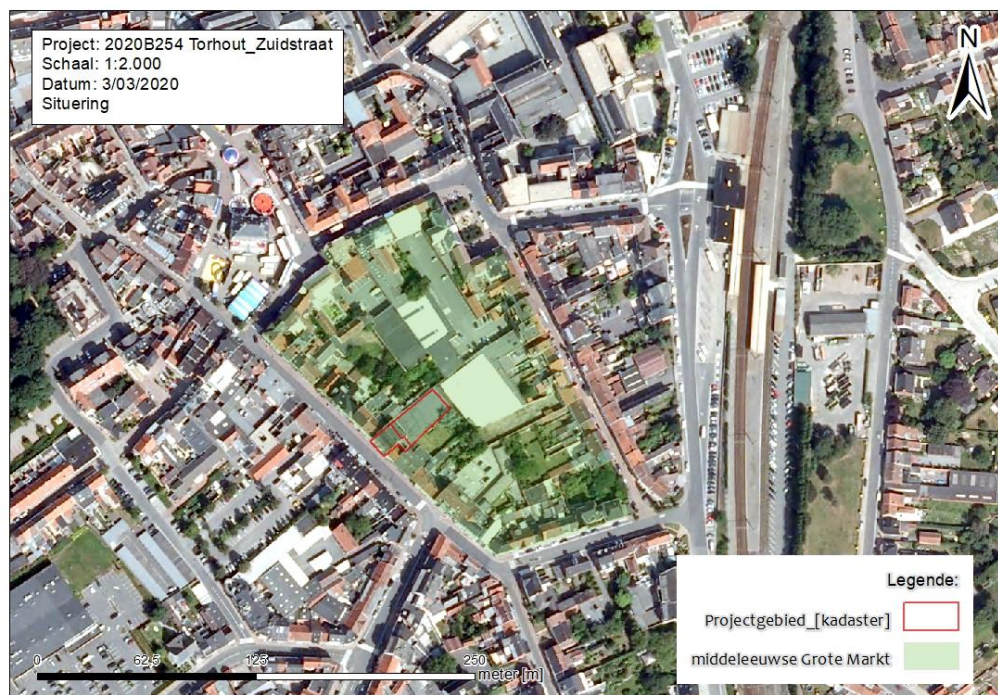


Figuur 21: Projectie hypothetische middeleeuwse Grote Markt op georeferendeerde lage resolutie orthofoto d.d. 1971 (**boven**) en 1989 (**onder**) [© geopunt]





Figuur 23: Projectie hypothetische middeleeuwse Grote Markt op georeferendeerde orthofoto d.d. 2002 (**boven**) en 2009 (**onder**) [© geopunt]



De 20^{ste} eeuw ziet het stadsblok afgebakend door de Hofstraat, Boeiaardstraat, Bassinstraat en Zuidstraat volledig volbouwd [Fig. 21-22]. Tussen 1971 en 1989 wordt het huidige supermarktgebouw dat in het zuiden grenst aan het plangebied opgetrokken op de *site Pollet* [Fig. 21]. Op de luchtfoto uit 1971 zien we de achterbouw van het huidige winkelmagazijn verschijnen, waarin destijds al de steeg verwerkt was die leidde naar de nog

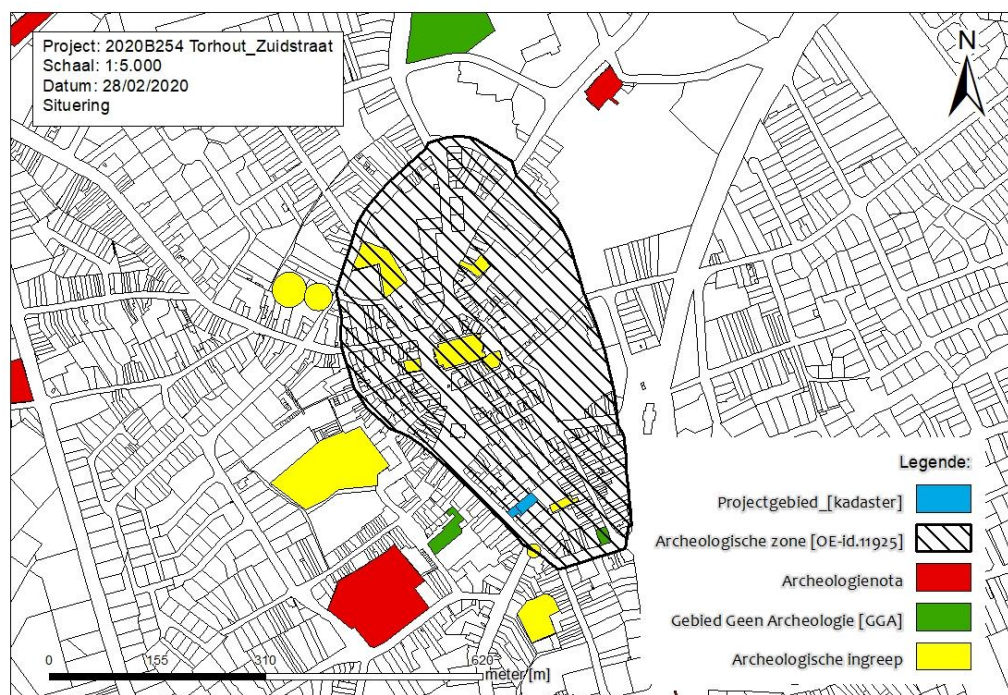
braakliggende *site Pollet* [cfr. Erfdienstbaarheid § 1.1.3.3]. Verder is afgelopen 50 jaar weinig aan het uitzicht van bebouwing langs de Zuidstraat gewijzigd.

Vermelden we nog dat Torhout, net als menig ander stad in West-Vlaanderen twee Wereldoorlogen te verduren kreeg. Tijdens de Grote Oorlog neemt in 1914 al deel van het Duits bevel haar intrek in de stad. Aanpassingen aan de stadsinfrastructuur concneren zich vnl. langs de noordwestelijke zijde van de stad [Oostendestraat], waar in het laatste oorlogsjaar een vliegveld werd ingericht. De geallieerde troepen bombardeerden het stadscentrum in oktober 1918. In mei 1940 was een luchtbombardement opnieuw Torhouts deel. Deze maal uitgevoerd door de Duitse luchtmacht.

1.2.3 Archeologische aanvulling

1.2.3.1 De dataset

Het stadscentrum van Torhout is gemarkeerd als archeologische zone en ons wel bekend als [bouw]historisch waardevolle ankerplaats [Fig. 3, 5]. In de onmiddellijke omgeving van huisnummer 24 in de Zuidstraat, noteren we tal van gevels met erfgoedwaarde, evenals beschermde monumenten. Deze elementen zijn op zichzelf betrokken en hebben weinig directe impact op het huidige plangebied.



Figuur 24: Vastgestelde archeologische zone rond gereconstrueerd historisch stadscentrum Torhout met aanduiding recente archeologische ingrepen en archeologienota's [© OE]

Archeologisch onderzoek bleef voor de introductie van archeologienota's eind 2015 in de stad beperkt tot een drietal wetenschappelijk geregistreerde opgravingen/werfbegeleidingen bovenop het oude onderzoek aan de Sint-Pietersbandenkerk. Laatstgenoemde onderzoek vatte aan in 1941 nadat een brand grote ravage had aangericht in het schip en koor van de kerk. Hierbij stuitte men op de funderingsresten van een als Karolingisch geïnterpreteerde

structuur. Vervolgonderzoek uit 1990 recupereerde uit de voormalig geïdentificeerde bouwfase tal van Romeinse bouwelementen [Cools 1992]. Tot op heden is niet verder ingegaan op de onderzoeksresultaten en naar mogelijke Romeinse activiteit binnen de jongere stadskern.

De aangehaalde werfbegeleidingen/beperkte opgravingen vinden we terug in de Boeiaardstraat [50 m ten O van het plangebied; OE-id. 156002], de Gravenwinkelstraat [300 m ten NNO; OE-id. 156013] en Bruggestraat [400 m ten N, OE-id. 155752][Hillewaert 2009; 2011]. Resultaten zijn steeds summier gepresenteerd en variëren van enkele greppels of kuilen gedempt met volmiddeleeuws bewoningsafval, tot twee gedempte veldstenenwaterputten uit de helft van de 15^{de} eeuw.

Archeologische veldcampagnes vullen we nog aan met drie gemelde metaaldetectievondsten binnen de archeologische zone van Torhout [OE-ids. 220168, 217352, 218561]. Onder hen een rekenpenning uit de 14^{de}-15^{de} eeuw [1380-1422] op de hoek van de Zuidstraat met de Lichterveldestraat. Andere vondstmeldingen betreffen o.a. een zegelstempel, mogelijk tussen de 13^{de} en 15^{de} te plaatsen, lakenlood en een fragmenten van een mogelijk Romeinse maalsteen.

Met betrekking tot studie in de vorm van archeologienota's zijn we kort. Binnen de door het Agentschap Onroerend Erfgoed afgebakende archeologische zone, werden tot op heden nog geen archeologienota's opgesteld. Daarenboven zijn projectgebieden in de onmiddellijke nabijheid van de zone steevast beperkt tot bureaustudies met vrijgave van het terrein tot gevolg. Hun relevantie voor het hier beschouwde plangebied is onbestaande.

1.2.3.2 *Discussie archeologische data*

De waarde voor het hier besproken onderzoeksgebied van de aangehaalde archeologische onderzoeken lijkt *prima facie* beperkt. We herhalen echter dat een archeologienota zich *strictu sensu* bekommert en *kán* bekommeren om de assessment van de bewaringstoestand van mogelijks aanwezige archeologische grondsporen. Voormalige werfbegeleidingen en opgravingen leren ons dat archeologisch intacte contexten detecteer- en registreerbaar zijn binnen de stadskern van Torhout, zij het op variabele diepten t.a.v. het straatniveau. Deze projecten zijn tot op heden, vanwege de aard van het ingeplande onderzoek, steeds bijzonder beperkt gebleven in opzet en uitwerking. Het resultaat schetst een [archeologisch] wankel beeld op het [pre]historisch verleden van de stad:

We gaan uit van een directe voorloper van de stad die gesticht werd omstreeks de late 10^{de} of 11^{de} eeuw in de context van de bekende toenemende rurale exploitatie van het landschap. Mogelijk zoeken we haar prestedelijke origine in een vroegmiddeleeuwse abdij of zelfs in een plaats van enig belang in de Romeinse tijd. De [post]middeleeuwse stadsontwikkeling is eveneens weinig bekend tot op het punt waarop men uitsluitend zonder zekerheid kan spreken over de voormalige locatie van de grote markt. Die locatie is op basis van historische aanwijzingen met een grote waarschijnlijkheid vast te pinnen op de ruimte tussen de Hofstraat, Boeiaardstraat, Bassinstraat en Zuidstraat. Gezien haar ligging is elk en enig licht dat onderzoek binnen het huidige plangebied kan werpen op de ruimtelijke organisatie van de middeleeuwse stad te beschouwen als bijzonder potentieel tot archeologische kennisvermeerdering.

1.2.4 Verwachting na bureaustudie

1.2.4.1 Samenvatting bureaustudie

We bevinden ons aan de noordkant van de Zuidstraat aan de rand van de historische stadskern van Torhout, West-Vlaanderen [kadaster: Torhout Afd. 1; Sectie K; 327A_[2-x]]. Het stadscentrum situeert zich op een zuidelijke, landschappelijke uitloper van het plateau van Wijnendale een landschappelijke hoogte in het westen van Zandig Vlaanderen [litho-pedologisch]. Het plateau, vormgegeven als Tertiaire cuesta, is op zijn beurt in het noorden en westen afgeboord door kustpoldergebied. Tal van lokale beekvalleien zijn uitgeschuurd in de cuestarug. Zij wateren ofwel af, via de Handzamevaart, naar de IJzer [O], of naar het kanaal Gent-Oostende [N].

Het projectgebied is kadastraal 689.30 m² groot en beslaat daarmee één tweeledig perceel tot op heden bebouwd met appartementsgebouw en winkelmagazijn. Geplande ingrepen concentreren zich volledig op de magazijnachterbouw. Deze wordt ten dele opengebroken [patio's met zwembad 164 m²] en ten dele heringericht als orthodontiepraktijk [ca. 212 m²]. Hiertoe zijn aanpassingen noodzakelijk aan de funderingssokkel en riolering.

Nieuwe bodemingrepen zijn gegeven de aard van de werken beperkt tot een ondiepe funderingssokkel waarin en waaronder ruimte is voorzien voor de aansluiting van vernieuwde nutsleidingen [§1.1.3.3]. Aanwezige kelder en fundering/stabilisatie blijft grotendeels behouden. Nieuwe toe te voegen funderingsdelen grijpen in in reeds geroerde aarde. Uitzondering hierop zijn de twee patio's, waar fundering doelbewust wordt weggehaald met het oog op regenwaterpercolatie. Verder wordt in de noordelijke van de twee open te breken ruimten een zwembad voorzien. Het uit te graven zwembadbassin meet [op basis aangeleverd ontwerpplan] **36,7 m²** [11 m x 3,4 m]. Het zwembad wordt overal minimaal 2 m ingegraven vanaf het straatniveau. Hierbij wordt een vooralsnog ongeroerd deel van het bodemarchief aangesneden.

Een historisch-archeologische schets van de omgeving informeert ons over een stadscentrum dat sinds de volle middeleeuwen [m.b.t. het stratenplan] weinig verandering heeft gekend. Niettegenstaande dat de plaats meermaals aan vernieuwing onderhevig is geweest, al dan niet in de nasleep van ravage aangericht door militaire gewelddaden zoals de twee Wereldoorlogen.

We zijn verder een weinig geïnformeerd over zowel de [middeleeuwse] voorgeschiedenis van Torhout, als haar effectieve stedelijke ontwikkeling. Dit is niet in minst gelegen aan de afwezigheid van veel [archeologisch] onderzoek. We stellen met een grote waarschijnlijkheid dat het huidige plangebied zich binnen de voormalige begrenzing van de middeleeuwse Grote Markt bevindt. Voorts overlapt het plangebied verder op historisch kaartmateriaal met stedelijke woonerven ten minste vanaf de 18^{de} eeuw.

We stellen met zekerheid dat het plangebied archeologisch potentieel in zich draagt. Of dat potentieel zich uitstrekt tot het treffen van sporenvindplaatsen van menselijk ageren ouder dan de middeleeuwen, is pas met zekerheid te stellen na het verwijderen van de huidige infrastructuur en een daaropvolgende bodemevaluatie. Een evaluatie die we, met het oog op optimalisatie van het onderzoekstraject, bij voorkeur laten samenvallen met

de aanleg van een archeologische testwerkput ter hoogte van het toekomstige zwembad.

1.2.4.2 Onderzoeksvragen

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?

Ja. Alle relevante indicaties m.b.t. de bewaringsgraad van potentiële grondsporen- en/of artefactensites leggen vooralsnog de archeologische trefkans niets in de weg m.b.t. de zone waarin een zwembad zal worden uitgegraven.

- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?

Ingrepen hebben verregaande gevolgen voor de bewaring van aanwezige archeologische vondst- of sporensites, maar alleen waar deze niet eerder werden aangetast door funderingswerken.

- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel [vervolg]onderzoek?

Indien een intact, leesbaar, archeologisch bodemniveau bewaard is binnen het beperkte ingreepoppervlak, wat kunnen we dan achterhalen over haar functie en locatie binnen de historische stadskern?

Bibliografie

Literatuur:

Cools E., 1992. Torhout, kerk Sint-Pieters Banden. Her-opgraving, *Westvlaamse Archaeologica* 8.3, 73-74.

Cools E., 1992. Het vooronderzoek naar de 'Karolingische kerk' te Torhout afgerond, *Westvlaamse Archaeologica* 8.3, 90.

Hillewaert B., 2009. Veldstenen waterputten aan de Burg in Torhout (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 32, 134-135. RAAKVLAK.

Hillewaert B., 2011. Torhout, 's Gravenwinkelstraat, onuitgegeven rapport.

Hillewaert B., 2009. Torhout, Bruggestraat, onuitgegeven rapport.

Hillewaert B., Hollevoet Y., Ryckaert M., 2011: *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge.

Mestdagh M., 2000. Torhout, de geschiedenis van een stad, Torhout.

Tack G., Van Den Brempt P., Hermy M., 1993. *Bossen van Vlaanderen. Een historische ecologie*, Davidsfonds, Leuven.

Rutte R., Vannieuwenhuyze B., 2018. Stedenatlas Jacob Van Deventer, 226 Stadsplattegronden uit 1554-1575 – Schakels tussen verleden en heden, p.240, Lanoo, Tielt.

Verhulst A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Brussel, 191.

Collecties:

-

Historisch Kaartmateriaal:

Flandrica Illustrata [1666]

Masse-kaart [1730]

Villaret-kaart [1744-1745]

Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden - Ferraris [1771-1778]

Popp-kaart [1842-1879]

Atlas der Buurtwegen [1856]

Digitale bronnen:

www.Flandrica.be

www.geopunt.be

www.uncius.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14625-26>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140003>

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1: Situering projectgebied t.o.v. op basis van lithologie en pedologie gedefinieerde archeologische regio's.....	2
Figuur 2: Situering projectgebied t.o.v. het grootschalige [100 m] Digitale Terrein-Model van Vlaanderen [II] met aanduiding hoofdwaterlopen en administratieve grenzen	2
Figuur 3: Inplanting projectkavel binnen het historisch centrum van Torhout, met aanduiding vastgesteld en/of beschermd bouwkundig erfgoed [© GRB; geopunt].....	3
Figuur 4: Kadastrale situering projectgebied met orthografische weergave huidige bebouwingsstaat [© geopunt; GRB].....	3
Figuur 5: Overzicht archeologienota's en oudere archeologische ingrepen geprojecteerd op de vastgelegde archeologische zone van het historische stadscentrum [© GRB; OE]	4
Figuur 6: Aanduiding ingreepzone op basis georeferentie, aangeleverd ontwerpplan (boven); Projectie reeds aanwezige én nieuw in te graven funderingssokkel met inbegrip van grijs- en zwartwaterafvoer (onder) [© geopunt; initiatiefnemer]	6
Figuur 7: oost-west doorsnede plangebied, met aanduiding van nieuw zwembad, funderingssokkel en -plaat [© initiatiefnemer]	7
Figuur 8: Digitaal Terrein Model [DTM] op basis van het Digitaal Hoogte Model [DHM] Vlaanderen II op drie schalen [© AGIV].....	8
Figuur 9: Projectie Tertiair-lithologie op actuele [2014] Digitale Terrein Model [DTM] met aanduiding van de Isohypsens die de top van Tertiaire sedimenten, of de basis van Quartaire sedimenten aangeeft in m TAW (boven); Projectie Quartaire profieltypen op het actuele [2014] Digitale Terrein Model [DTM] met aanduiding van de Isohypsens die de top van Tertiaire sedimenten, of de basis van Quartaire sedimenten aangeeft in m TAW (onder) [© geopunt]	9
Figuur 10: NW-ZO profielweergave DTM VL II [kb20] met aanduiding plangebied	10
Figuur 11: Vereenvoudigde weergave Algemene Bodemkaart van Vlaanderen met projectie van het GRB [© geopunt] (boven); Algemene Bodemdrainagekaart van Vlaanderen met projectie van het GRB (onder) [© geopunt]	11
Figuur 12: Stadszicht op Thoraltum – Torhout d.d. 1664, in Flandria Illustrata [© Ugent]	12
Figuur 13: Kaart van de hand van Nicosius Fabius, uitgenomen uit Flandria Illustrata; kaart d.d. 1661 met toenmalig beeld op de vroege middeleeuwen [840-879] (boven); kaart Graafschap Vlaanderen d.d. 1701 [anoniem] (onder) [© cartesius]	13
Figuur 14: Projectie plangebied op de kabinetskaart van Ferraris d.d. 1778 in verschillende resoluties [© geopunt]	15
Figuur 15: Uitsnede kaart van het Brugse Vrije uit Flandria Illustrata d.d. 1664 [© Ugent, Falndrica]	16
Figuur 16: Uitsneden verscheidene kaarten van het Vlaamse weggennet d.d. 1701, 1750 en 1779 (boven); Overzicht voornamen midden en late Romeinse vindplaatsen in de Vlaamse kustvlakte met aanduiding Torhout op de weg tussen Brugge en Kassel (onder) [© Verhulst 1995]	17
Figuur 17: Tekstfragment Flandria Illustrata met de beschrijving van een doorreis met tussenstop in de abdij van Torhout [© Ugent]	18
Figuur 18: Projectie van het huidige kadaster van de stadskern op de kabinetskaart van Ferraris	19
Figuur 19: Projectie huidig kadaster stadskern op het primitief kadaster van de Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (boven); Projectie huidig kadaster stadskern op de kaart Vandermaelen d.d. 1846-1854 (onder) [© geopunt]	21
Figuur 20: Projectie huidig kadaster stadskern op het primitief kadaster van de Popp-kaart d.d. 1879 (boven); Vroege kadasterkaart met aanduiding van Zuidstraat nr. 24-28 d.d. 1801 (onder) [© geopunt]	22
Figuur 21: Projectie hypothetische middeleeuwse Grote Markt op georeferentie laag resolutie orthofoto d.d. 1971 (boven) en 1989 (onder) [© geopunt]	23

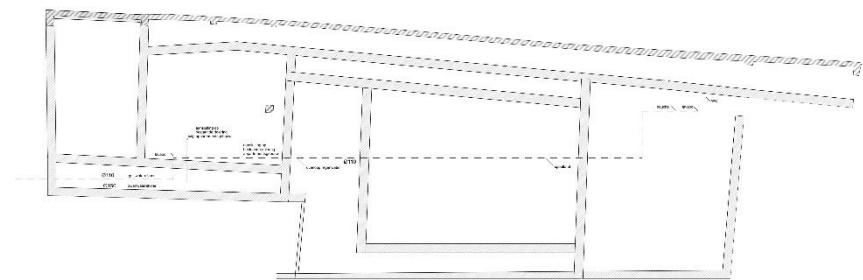
Figuur 22; Uitsneden zuidelijke stadskern Torhout uit topografische stafkaarten (links-rechts) d.d. 1899, 1942 en 1979 [© cartesius]	23
Figuur 23: Projectie hypothetische middeleeuwse Grote Markt op georeferende orthofoto d.d. 2002 (boven) en 2009 (onder) [© geopunt]	24
Figuur 24: Vastgestelde archeologische zone rond gereconstrueerd historisch stadscentrum Torhout met aanduiding recente archeologische ingrepen en archeologieota's [© OE]	25

Plannenbundel stedenbouwkundige aanvraag verstrekt door initiatiefnemer:

[Ontworpen/bestaande toestand kelderniveau]



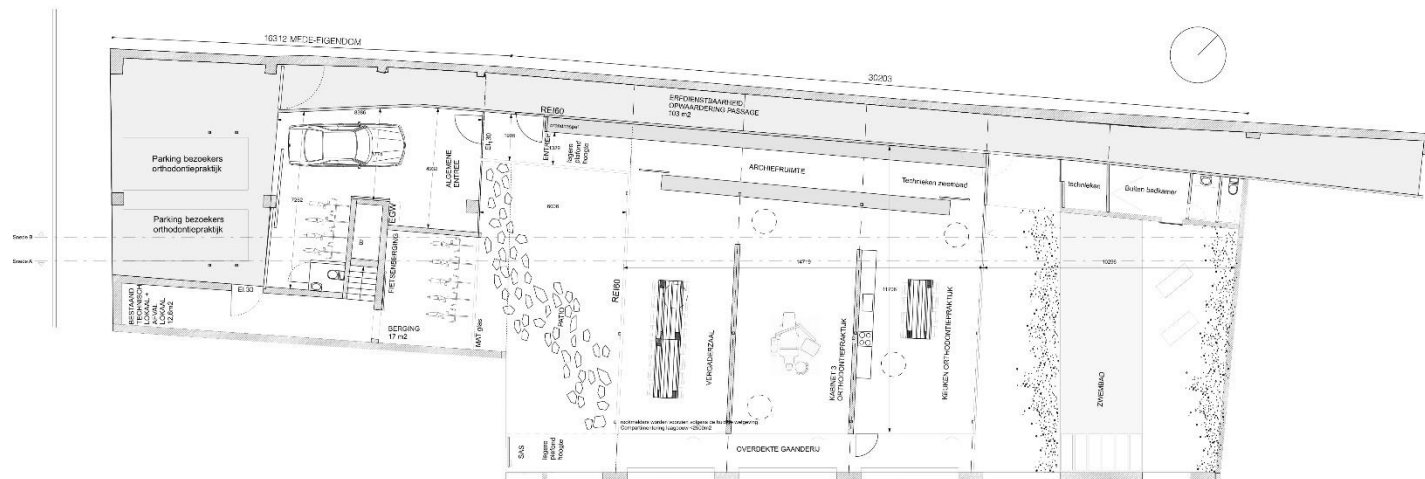
Projectnaam:	Van Nieuwland naar Nieuwland	Projectlocatie:	Van Nieuwland naar Nieuwland
Projectnummer:	12345678	Projectstatus:	Ontworpen/bestaande toestand
Projecteigenaar:	Van Nieuwland naar Nieuwland	Projectmanager:	Van Nieuwland naar Nieuwland



Projectnaam:	Van Nieuwland naar Nieuwland	Projectlocatie:	Van Nieuwland naar Nieuwland
Projectnummer:	12345678	Projectstatus:	Ontworpen/bestaande toestand
Projecteigenaar:	Van Nieuwland naar Nieuwland	Projectmanager:	Van Nieuwland naar Nieuwland

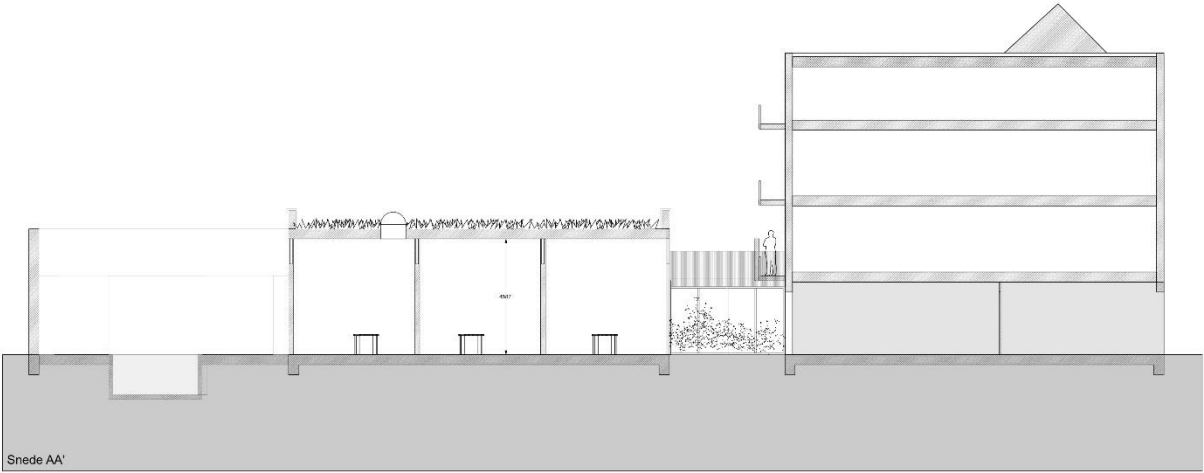
Bestaande kelderniveau [links]; ontworpen kelderniveau [rechts]

[Ontworpen toestand gelijkvloers]



Opdrachtgever:	Ten Drogen Koffiehuys Gans Zakhouw 28 8827 Schiedam	Architect: P. J. VAN NIEUW ARCHITECTEN bno Lindendreef 44, 8-6000 Gans tel. 09 214 24 91
Principeplan:	25/09/2019	Grondplan GV Nieuw
- de aanvrager blijft verantwoordelijk voor uitvoeringsdetail - alle maten zijn indicatief en dienen ter plaatse opgenomen	schaal 1:100	formaat A2

[Hoogte bepalingen nieuwe aanbouw]



Opdrachtgever	Ten Diggyn Kerkhoven Groot Zuideren 38 8023 Tervoor	Architect P.O. van der Ark Linnemansweg 44, 8100 GH tel. 09 216 25 93
Principedetail:	35/09/2019	snede AA' nieuw
- de aannemer blijft verantwoordelijk voor uitvoeringdetail - alle maten zijn indicatief en dienen ter plaats opgenomen	schaal 1/100	formaat A2

